

CARE SANTOS
El boig dels ocells

Catalina Luque

Professora de Llengua i Literatura
IES Lluís Vives · València

Mira que s'han fet coses rares durant el confinament. Hi ha qui ha descobert la cuina, la rebosteria, l'art, la gimnàstica, el TikTok... Hi ha qui per primera vegada ha parlat amb el veí del primer esquerra, ha tornat a tocar pel Zoom amb el seu grup *heavy metall* de l'institut o s'ha cregut **Félix Rodríguez de la Fuente** i s'ha baixat una App que permet identificar els ocells del barri pel cant o pujant-hi una foto... També hi ha qui ha escrit una novel·la i, el més difícil encara, una novel·la sobre ocells. És el cas de **Care Santos** i la novel·la que us presentem hui.

El boig dels ocells té com a punt de partida un fet real: a finals del segle XIX un excèntric milionari de Nova York va introduir en diverses fases ocells europeus als Estats Units prenent com a model les societats a favor de l'aclimatació d'espècies que van sorgir a Europa en la segona meitat del segle i que van ser els culpables de catàstrofes com la introducció a Austràlia dels conills. **Eugene Schieffelin**, membre d'una poderosa família dedicada a la indústria química, va ser el responsable de la introducció als Estats Units dels estornells, espècie que hui en dia es considera l'enemic número 1 dels biòlegs i les aus autòctones, una veritable espècie invasora.

Quins motius van portar un respectat ornitòleg a enviar huitanta exemplars d'estornells en un vaixell de Londres a Nova York? Hi ha diverses teories. Care Santos tria la més potent des del punt de vista literari. Segons sembla, Schieffelin va conèixer a Londres l'autor d'un volum sobre les aus que apareixien a les obres de **William Shakespeare**, entre les quals hi havia els estornells. La germana i la dona de Schieffelin, apassionades del bard de Stratford-upon-Avon, van observar emocionades els balls dels estornells a les costes d'Anglaterra. La germana, una dona excepcionalment intel·ligent, va expressar el desig de poder veure en el futur aquesta misteriosa dansa (en anglés, *murmurations*) als Estats Units. Després de la seua mort, Eugene va intentar complir el somni de la germana i ho va aconseguir.

L'ornitòloga nord-americana **Lyanda Lynn Haupt** dona la mateixa versió (allò de les aus de Shakespeare, allò de la germana és ficció) al seu

assaig *El estornino de Mozart* on analitza les qualitats d'unes aus extremadament intel·ligents (fins i tot poden reproduir frases senzilles) en un intent de reivindicar esta espècie proscriu. El títol fa referència a una anècdota ben documentada de la vida del geni de Salzburg.

El més interessant de la novel·la és precisament el retrat que fa d'Eugene i la seua família, del seu entorn. Nous rics, jueus, industrials que van guanyar un paper preponderant a la societat americana i van emparentar amb famílies tant poderoses com els **Vanderbilt**. Segurament els millors moments de la novel·la són els somnis que Eugene té amb els seus avantpassats o amb el mateix William Shakespeare (que per cert està un poquet fart de les bogeries que es fan en nom seu i vol que el deixen en pau) i la relació amb el seu metge i amic el doctor **Ludlow**.

Les dones també són interessants. **Martha**, la germana, és el motor de l'acció. Eugene vol retre homenatge a una dona excepcional, independent, que va dedicar tota la seua vida als llibres. Catherine Schieffelin, la dona d'Eugene, és el prototip de la dona intel·lectual de classe alta americana de finals de segle. Intel·ligent, culta, delicada, moderna, discreta, amb iniciativa..., eixe tipus de dona que, mantenint-se dins dels marges d'allò socialment acceptable, va obrir nous camins i va contribuir que altres dones pogueren anar un pas més enllà. La criada irlandesa també és tot un personatge i posa una pinzellada d'humor ingenu molt útil en este tipus de novel·les.

El més difícil és combinar ficció i realitat històrica, sobre tot perquè l'autora vol incloure a la novel·la altres figures que, en realitat, no tenen cap relació amb la trama principal i son una mena d'afegit que no acaba de quadrar dins l'estructura de l'obra. Per exemple, per a introduir el personatge real de **Nellie Bly** (una pionera del periodisme, una de les primeres corresponsals de guerra) necessita inventar-se un jove espanyol que acaba convertint-se en el secretari d'Eugene i que no és precisament el personatge més interessant de la novel·la però que funcionaria igual sense Nellie.

En llegir l'obra no he pogut deixar de pensar en l'admiració que la cultura anglesa desperta en tot el món i la indiferència amb la qual tractem la nostra herència. Introduir els ocells de Shakespeare al nou món? Clar que sí..., normal, és Shakespeare... Per desgràcia el somni d'Eugene es va convertir el 1960 en un malson quan un vol d'estornells va xocar amb els motors d'un avió a l'aeroport de Boston. Van morir 62 persones. L'accident més greu provocat per aus en la història de l'aviació... Estic tranquil·la que, com que ací no li fem ni cas a **Cervantes**, mai no hi haurà una plaga d'ases que puguen constituir un perill pel transport de persones i mercaderies (i no vaig a caure en l'acudit fàcil de dir que la plaga d'ases està a les institucions...). Millor ho deixem ací. Gaudiu de la novel·la, repasseu el vostre Shakespeare (i **Vicent Andrés Estellés**) i observeu els ocells que us envolten. I recordeu, ja que hi som, que és un crim matar un rossinyol.